

## A poligráfós vizsgálat jogi és szakmai környezetének változásai, a szakterület kihívásai

A rendszerváltozás óta közel ötven publikáció született a poligráfós vizsgálat témakörében a hazai tudományos folyóiratokban, továbbá egy monográfia<sup>1</sup> készült, és megjelenés alatt van a második is.<sup>2</sup> A szerzők többsége valamennyi esetben ügyész, bíró, jogtudós és gyakorlati szakember. A téma rendszerint a poligráffal végzett vallomás-ellenőrzés jogi szabályozása, bizonyítékként történő értékelése,<sup>3</sup> hiteltérdemlősége volt, vagy a bírói gyakorlat megszervezése itthon<sup>4</sup> és az eljárás alkalmazása külföldön<sup>5</sup>. Továbbá esettanulmányok<sup>6</sup> szolgálták a jobb megértést és a legjobb gyakorlat kialakulását.

A poligráfós vizsgálat kapcsán az utóbbi években több körben is jelentős változások történtek, amelyeket e rövid tanulmányban szeretnék aktualitásuk okán összegezni. A változások egy része a jogszabályokban következett be, más részük a vizsgálati metodikában, harmadik részük pedig a poligráf körül megváltozott társadalmi környezetben.

A poligráf eredetének és történetének bemutatásától itt eltekintek, ugyanis ezt előttem Kertész Imrétől Budaházi Árpádig rendkívül gazdag

---

<sup>1</sup> Budaházi Árpád: Poligráf – műszeres vallomásellenőrzés a bűnügyekben. NKE Kiadó. 2014.

<sup>2</sup> Budaházi – Fantoly – Kakuszi – Bitter – Czobor: A műszeres vallomásellenőrzés fejlődési irányai.

<sup>3</sup> Budaházi Árpád: A poligráfós vizsgálat helye a felderítésben és a bizonyításban. Belügyi Szemle 2013/11. 90–111. o.

<sup>4</sup> Fedor Anett: A poligráf ítélezési jelentőségének dilemmái. Belügyi Szemle 2013/11. 72–93. o.

<sup>5</sup> Budaházi Árpád: A poligráf alkalmazásának egyes európai jellemzői, példái, modelljei. Magyar Rendészet 2012/4. 7–12. o.

<sup>6</sup> Krispán István – Pusztai László: Egy gyanús eltűnés poligráfós vizsgálatának módszertana és tanulságai. Belügyi Szemle 2016/7/8. 141–150. o.

forrásanyag felhasználásával sok szerző megtette. Amit a poligráf hazai történetéből mégis kiemelnék, az Krispán István nyugalmazott rendőr ezredes személye, akinek a nevéhez számos tanulmány fűződik, és akinek 1978-tól a poligráfus vizsgálat büntetőügyekben történő hazai bevezetését köszönhetjük. Krispán a mai napig a Nemzeti Szakértői és Kutató Központban végez rendszeresen vizsgálatokat. Mi sem bizonyítja jobban kezdeti vezető szerepét, mint hogy az első norma, amely a poligráffal foglalkozik – a 40/1987. BM Utasítás 188. pontja – is a Belügyminisztérium Központi Pszichológiai Laboratóriumát jelöli ki a vizsgálat lefolytatására, amely akkor az ő szolgálatteljesítési helye volt...

### **Változás a jogi szabályozásban**

A poligráfus vizsgálo szaktanácsadóként jelenik meg a büntetőeljárásban. A vizsgálat kapcsán igénybevétele mégis először az 1998. évi XIX. törvény hatálybalépése teszi kötelezővé (a II. Be. nem szabályozta), amelyben nyilván szerepe volt annak, hogy az azt megelőző időszakban a bírói gyakorlat már elfogadta a poligráfus vizsgálat felhasználhatóságát – igaz, pszichológiai vizsgálat keretében<sup>7</sup> –, amellyel a magunk részéről nem értünk egyet, az ugyanis műszeres vallomásellenőrzés. Hogy miért éppen a szaktanácsadó jogintézményét „találta meg” a jogalkotó a poligráfus vizsgálo számára? Vélhetően több okból, ugyanis a vizsgálat levezetéséhez, a gép kezeléséhez és persze a vizsgálati lelet értelmezéséhez – ma már úgy fogalmazunk – *különleges szakismeret* szükséges. Jellemző a definíció időszakára, hogy a törvényhez fűzött kommentár szövegében a jogalkotó a poligráfus vizsgáloira több esetben is a *szaktanácsadó és a szakértő* kifejezést is vegyesen használja.<sup>8</sup> A zavart leginkább – és nem ismételve a tárgyban

---

<sup>7</sup> BH1997. 115. A pszichológiai szakértői vizsgálat és ennek keretében a poligráfus vizsgálat eredménye – más bizonyítékokkal együtt – figyelembe vehető a büntetőeljárás során (Be. 5. § (3) bek., 60.§ (3) bek., 68. §, Btk. 166.§ (1) bek., (2) bek. a), b) és f) pont).

<sup>8</sup> Forrás: <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/99800019.TV/ts/20180101/lr/chain805/>  
Letöltés ideje: 2019.10.20.

született remek tanulmányok tartalmát – valóban az okozta, hogy a poligráfós vizsgálat eredménye bizonyítási eszközként figyelembe vehető-e. Felhasználható-e esetleg akként, hogy a vizsgálatot a bíróság beidézze, és ő ott a tapasztalatait szóban előadja? Továbbá, hogy végezhető-e bírósági szakban poligráfós vizsgálat? A 4/2007. BK egyértelműen leszögezi, hogy a bizonyítás eszközeinek felsorolásában [Be. 76. § (1) bek.] a szaktanácsadó közreműködése és a poligráf alkalmazása nem szerepel. A nyomozás során szaktanácsadót lehet igénybe venni, ha pedig a terhelt vallomását poligráf alkalmazásával vizsgálják, szaktanácsadó igénybevétele kötelező. Ebből a szabályozásból következik, hogy a bírósági eljárásban poligráf nem alkalmazható. A szaktanácsadó közreműködéséről készült jegyzőkönyvet azonban a tárgyalás anyagává lehet tenni.<sup>9</sup> Problémát okozott a tanúk poligráfózásának átmeneti tilalma is, amelyet a jogalkotó törvénymódosítás révén orvosolt 2011-ben, majd 2013-ban.<sup>10</sup> A hatályos Be. tulajdonképpen szinte valamennyi, korábban jelentkező problémát megoldotta, ugyanis a poligráfós vizsgálatot beemelte a bizonyítási cselekmények közé, a szaktanácsadót pedig *expressis verbis* beidézhetővé tette (két helyen is szabályozta, igaz, a műszeres vallomás ellenőrzéséről szóló rendelkezésben azt is hozzászenteszi, hogy nem csak az eljárási cselekmény során történtek kapcsán hallgatható ki, hanem a megállapításai vonatkozásában is, utalva ezzel arra, hogy azok ilyen módon a bizonyítás tárgyává tehetők)<sup>11</sup>. Tisztább helyzetet teremtett a jogalkotó azzal is, hogy a bizonyítási cselekményről ma már jegyzőkönyvet kell felvenni, amelyet a nyomozó hatóság tagja készít el, és a poligráfós vizsgálat feljegyzését immáron ehhez kell csatolni, amely így részét képezheti a bizonyításnak. Bár vannak szerzők, akik vitatják, hogy ezzel a bizonyítékként történő felhasználás problémaköre rendeződött

---

<sup>9</sup> 4/2007. BK vélemény a 2012. évi C. törvény és az 1998. évi XIX. törvény egyes rendelkezéseinek értelmezéséről.

<sup>10</sup> 2011. évi LXXXIX. törvény az egyes eljárási és az igazságszolgáltatást érintő egyéb törvények módosításáról és a 2013. évi CLXXXVI. törvény egyes büntetőjogi tárgyú és ehhez kapcsolódó más törvények módosításáról.

<sup>11</sup> Be. 270.§ (5) bekezdés, Be. 212. § (2) bekezdés.

volna.<sup>12</sup> Kérdés persze az, hogy erre felkészült-e megfelelően a nyomozó hatóság, akinek alkalmaznia kell az eljárást, az ügyészség, aki azt a vádirat részévé teheti, a bíróság, amely dönthet a bizonyítékok körébe történő beemeléséről, és persze a szaktanácsadó, aki a vizsgálatot végzi. Most azt látjuk, hogy a nyomozó hatóság felveszi a korábban nem szükséges jegyzőkönyveket, megértette az új feladatokat, és azokat jól is alkalmazza. Mi magunk, bár nem számítottunk évekkal ezelőtt ekkora fordulatra, de mégis felkészültünk a változásra, ugyanis a következő alfejezetben éppen azt mutatom be, hogy a Nemzeti Szakértői és Kutató Központ az utóbbi években milyen minőségbiztosítási lépéseket tett azért, hogy a vizsgálat minél megbízhatóbb, transzparensabb és szakmailag megalapozottabb legyen. A bíróság és ügyészség felkészültsége később fog majd megmutatkozni, hiszen még csak bő egy éve van hatályban az új Be. Egy biztos, ahogy Erdei Árpád írta: *„azt ugyanis, hogy tanúnak vagy terheltnek a vallomását elfogadhatja-e a tények megállapításához bizonyítékként vagy sem, a bíróságnak magának kell megítélnie az értékelés során, ezt nem bízhatja majd másra”*.<sup>13</sup>

A fiatalkorúak vizsgálata kapcsán a Be. és a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény között fél évig fennálló kollíziót a jogalkotó feloldotta az Rtv. 41.§ 2019. január elsejei hatályon kívül helyezésével, így tehát fiatalkorú gyanúsított és tanú esetén a műszeres (poligráfós) vizsgálatot alkalmazni nem lehet.<sup>14</sup>

Új elemként szerepel a ma hatályos törvényben, miszerint a vizsgáló tanúként hallgatható ki az eljárásáról és megállapításairól.<sup>15</sup> Ezzel, mint korábban írtam, tiszta helyzetet teremtett a jogalkotó, azonban meg kell említeni egy új jogintézményt, amely ehhez kapcsolódik. A telekommunikációs eszköz használatával történő távmeghallgatás lehetőségét,<sup>16</sup> amely

---

<sup>12</sup> Belovics Ervin – Erdei Árpád: A büntetőeljárás törvény magyarázata. HVG ORAC. 2018. 298. o.

<sup>13</sup> Belovics – Erdei: uo.

<sup>14</sup> Be. 87.§ (2) bekezdés és Be. 96. § (2) bekezdés.

<sup>15</sup> Be. 213.§ (2) bekezdés.

<sup>16</sup> Be. 120.§ (3) bekezdés.

biztosítja, hogy a szaktanácsadó a lakó- vagy munkahelyéhez legközelebb eső bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság épületébe történő utazással tegyen eleget az idézés révén előírt megjelenési kötelezettségének. Ennek lehetőségét minél szélesebb körben alkalmazni indokolt. Mint arra nemzetközi példák is utalnak, a rendszer hatékonyan és eredményesen üzemeltethető.<sup>17</sup> Ennek csak a kriminalisztikai ajánlások szabhatnak határt, amelyeket az új rendelkezés szerint kell felülvizsgálni, és meg kell határozni a jogalkalmazók számára minél érthetőbben olyan pozitív, negatív feltételeket, amelyek teljesülése vagy nem teljesülése esetén indokolt a távmeghallgatás ellenében a személyes kihallgatást választaniuk. Ez a feladat az elméleti és gyakorlati szakemberek közös munkáját igényli.

A szaktanácsadó igénybevétele a hatályos törvény szerint már a vádemelés után is lehetséges, ha az ügyészség azt bizonyítási indítvány megtétele, bizonyítási eszköz felkutatása vagy biztosítása érdekében indokoltan tartja.<sup>18</sup> Azt majd a gyakorlat fogja kialakítani, hogy az ügyészség mennyiben fog élni ezzel a lehetőséggel, illetve egy ilyen vizsgálatnak meglesznek-e a szakmai feltételei. E tapasztalatokat később érdemes lesz összegezni.

A Nyor.<sup>19</sup> és a Nyer.<sup>20</sup> közötti különbség elsősorban abban összegezhető, hogy a korábbi szabályozás a vizsgálat dokumentumainak tartalmát részletesebben szabályozta, míg a ma hatályos rendelet inkább a jelenlétet,

---

<sup>17</sup> Prof. Dr. Nagy Anita (2019): A telekommunikációs eszközök használata különös tekintettel a büntetés-végrehajtásra. Kúriai Döntések 10.

Forrás: [https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1901001.BHF%26UTM\\_SOURCE%3DUJ-JOGTARVALTFIGY%26UTM\\_MEDIUM%3DEMAIL%26UTM\\_TERM%3DB%DC-NTET%D5ELJ%C1R%C1S%26UTM\\_CAMPAIGN%3DVVALTOZASFIGYELOEMAIL/](https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1901001.BHF%26UTM_SOURCE%3DUJ-JOGTARVALTFIGY%26UTM_MEDIUM%3DEMAIL%26UTM_TERM%3DB%DC-NTET%D5ELJ%C1R%C1S%26UTM_CAMPAIGN%3DVVALTOZASFIGYELOEMAIL/)

Letöltés ideje: 2019.10.21.

<sup>18</sup> Be. 270.§ (1) bekezdés.

<sup>19</sup> 23/2003. (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet a belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól.

<sup>20</sup> 100/2018. (VI. 8.) Korm. rendelet a nyomozás és az előkészítő eljárás részletes szabályairól.

Gárdonyi Gergely: A poligráfus vizsgálat jogi és szakmai környezetének változásai, a szakterület kihívásai

a vizsgálat önkéntességéhez történő hozzájárulást és a nyomozó szerv új feladatait részletezi.

## **A vizsgálati metodika változása, a transzparencia felértékelődése**

A poligráfus vizsgálat hazai történetéből tudható, hogy a vizsgálók mindig több szervezeti egységben, egymástól távol dolgoztak, olykor egymással konkurálva. A Bűnügyi Technikai Főosztály létrejöttével és annak a Bűnügyi Szakértői és Kutató Intézetben történő megjelenésével, majd pedig a Nemzeti Szakértői és Kutató Központ szervezetébe<sup>21</sup> való betagozódással a vizsgálók egyetlen szervezeti egységben, azonos elvek mentén, modern technikai eszközökkel végezhetik munkájukat. Az országos hatáskörrel rendelkező szervezethez tartozás megteremtette az igényét a munkamódszerek egységesítésének, a tervezett humánpolitikának, az egységes metodikának, valamint az átláthatóságnak. A munkamódszerek egységesítésére a korábban belső tanfolyamon képzett munkatársak révén volt csak lehetőség, és egyre inkább megfogalmazódott annak az igénye, hogy a szakmai irányítás erősebbé váljon, az elvek egységesek legyenek. Ennek egyik eszköze volt az akkreditáció. A Nemzeti Akkreditáló Hatóság (továbbiakban NAH) hosszú előkészítő munka és fáradságos minősítő eljárást követően 2016. július 20-án a 17 025-ös szabvány szerint az NSZKK (korábban BSZKI) poligráfus szakterületét sikeresen akkreditálta. Az akkreditáció jelentősége abban áll, hogy a szigorú szabályok alapján működő külső szervezet, a NAH a poligráfus vizsgálat folyamatának állandó minőségét garantálja a minősítő oklevél kiállításával, tanúsítja azt, hogy az ott zajló tevékenység a szabványnak megfelel. Egyúttal biztosítja az átláthatóságot a vizsgálatok előtt, alatt és után készült dokumentumok révén, garantálja a nyomon követhetőséget, ami azt jelenti, hogy nálunk minden folyamat dokumentálva van, hiszen ez a minőségirányítási rendszerünk alapja. Az akk-

---

<sup>21</sup> Vö. Gárdonyi Gergely: Szemelvények a bűnügyi technika hazai történetéből. Belügyi Szemle különszám. 2011. 89–99. o.

reditáció annak hivatalos elismerése, hogy egy szervezet, természetes személy alkalmas bizonyos megfelelőségértékelési tevékenységek (többek között vizsgálat, kalibrálás, mintavétel, tanúsítás, ellenőrzés) elvégzésére. Az akkreditálás célja az egységes európai elvekre épülő akkreditálási rendszerekben elismerést nyert szervezetek iránti bizalom növelése, a vizsgálati, tanúsítási és ellenőrzési tevékenység megbízhatóságának emelése, a vizsgálati eredmények és tanúsítványok kölcsönös elfogadásának elősegítése, kiküszöbölve ezáltal az ismételt vizsgálatokat.

Gondolom, a fentiek tükrében az átláthatóság és a rekonstruálhatóság büntetőeljárásbeli jelentőségét e folyóirat olvasóinak nem kell külön kifejeznie.

Ahhoz, hogy az akkreditált státusz elérhető legyen, szükség volt egy olyan elismert, külső szerv által tartott oktatásra, amely alapja lehet az osztályon végzett poligráfus tevékenységnek. Ezért 2016-ban a legnagyobb tekintélyű szakmai szervezet, az Amerikai Poligráfus Társaság<sup>22</sup> által akkreditált képzést Magyarországra hoztuk, és azon kollégáink részt vettek. A tanfolyam 2016. április 29-én zárult, és nem gondoltuk, hogy milyen nagy változásokat fog hozni a poligráfus vizsgálók életében, gondolkodásmódjában és ennek következtében az eljárásban. Ugyanis az USA-ban alkalmazott legújabb, validált tesztípusok megismerése révén gyarapodott a kollégák ismeretanyaga, és bevezették az objektívebb numerikus értékelési rendszert. Ennek során a különböző csatornákon regisztrált fiziológiai paraméterek minőségi és mennyiségi összehasonlítása történik speciális, pontozásos rendszer alapján. Az így kapott számszerű értékek az alkalmazott tesztstruktúrákhoz rendelt ponthatároknak megfelelően értelmezendők. Ennek alapján a vélemény a megtévesztés statisztikai valószínűségét mutatja.

2016-ban tehát a szakmai végzettség megszerzését követte az akkreditáció, majd 2018-ban az egységes elvek mentén történő vizsgálatok érdek-

---

<sup>22</sup> Vö. Budaházi Árpád: A poligráf hazai és külföldi alkalmazása. In: Tavaszi Szél Konferenciakötet. Doktoranduszok Országos Szövetsége. Budapest, 2011. 53–59. o.

ében az NSZKK főigazgatója kiadta a 16/2018. (IV. 16.) számú szabályzatot. Ez a 34 pontból álló szakmai anyag – mint az a preambulumban is olvasható – a poligráfus vizsgálatok egységes elvek szerinti végrehajtását, valamint azok egységes feltételeinek megteremtését szolgálja, amellyel az NSZKK a Statutum rendeletben foglalt kötelezettségének tesz eleget.<sup>23</sup> Célja a rendőrség területi egységeinek állományába tartozó poligráfus vizsgálók által a büntetőeljárás jog és a közigazgatási hatósági eljárás jogi keretei között azonos metodika alapján végzett poligráfus vizsgálatok azonos alapelvek szerint történő szakszerű végrehajtásának biztosítása.

A humánpolitika része volt, hogy a munkatársainkat beírtuk az APA által tartott tanfolyamra,<sup>24</sup> és az is, hogy tudatos építkezés zajlott a nyomozói múlttal rendelkező munkatársak keresésével és felvételével.<sup>25</sup> Ennek köszönhetően ezt a tevékenységet ma hat munkatársunk végzi az NSZKK-n belül. Azok a vizsgálók, akik nem tudtak vagy nem akartak az új protokoll szerint dolgozni, más szakterületet választottak maguknak.

Tény, hogy az új elvek mentén működő vizsgálat merevebb bemeneti követelményeket támaszt a vizsgálható személyek és az elvégezhető vizsgálatok kapcsán, azonban éppen ez a szabályrendszer teszi az NSZKK-ban átláthatóvá és rekonstruálhatóvá a poligráfus tevékenységet oly módon, hogy annak minden mozzanatát, leletét és azok értékelését is bármely (szakmai vagy bírói) fórumon munkatársunk meg tudja védeni. Egyes szakemberek szerint ezt a magánszférában tevékenykedő szakértők kapcsán is kötelezővé kellene tenni.<sup>26</sup>

---

<sup>23</sup> 350/2016. (XI. 18.) Kormányrendelet 6. § (2) bekezdés c. pont.

<sup>24</sup> Forrás: <https://www.polygraph.org/about-the-apa>  
Letöltés ideje: 2019.10.22.

<sup>25</sup> Krispán István: A poligráfus hazugságvizsgálatok rendőrségi alkalmazásának magyarországi múltja, jelene és jövője. Belügyi Szemle 2004/6. 48. o.

<sup>26</sup> Láng László, Legfőbb Ügyészségi főosztályvezető ügyész véleménye In: Nogel Mónika: Tévhitek a szakértői minőségbiztosítás fogalma kapcsán – Minőségbiztosítás-e az igazságügyi szakértők törvényben előírt értékelése? Jogi Fórum online. 1–11. o.  
Forrás: [https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/nogel\\_monika\\_\\_igazsagugyi\\_szakeratok\\_ertesitse%5bjogi\\_forum%5d.pdf](https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/nogel_monika__igazsagugyi_szakeratok_ertesitse%5bjogi_forum%5d.pdf)  
Letöltés ideje: 2019.10.23.



Úgy gondoljuk, hogy csak ez a gondolkodásmód vezethet eredményre akkor, ha a poligráfós vizsgálat presztízsét szeretnénk növelni, illetve a hiteliséget mindenk felett képviselni.

## A körülmények változása

Sokat változott a szakmai környezet a poligráf körül, ugyanis sorra jelennek meg az alternatív módszerek, amelyek a poligráf kiváltására, vagy éppen annak kiegészítésére vállalkoznának. Ezekről több tanulmány is megjelent az utóbbi időben,<sup>27</sup> azonban az eljárások validitásáról a szakmai közvélemény döntő többségét nem győzték meg e módszerek támogatói. Nem úgy a jogalkotót, aki épp ezért bővítette a műszeres vallomás-ellenőrzés típusainak körét akként, hogy nem csak a poligráfot nevesíti a Be.-ben, hanem teret enged alternatív megoldásoknak is, egyúttal beemelte azokat a bizonyítási cselekmények közé. Bátor – de talán nem érthetetlen – lépés volt ez egy olyan eljárás esetén is, mint a poligráfós vizsgálat, amely csaknem 100 éves múltra tekinthet vissza, és a validitása 80–90% közé esik,<sup>28</sup> de különösen merész volt az alternatív eljárások kapcsán. A bizonyítási cselekmények szélesítését egyéb módszerekkel támogathatónak tartom, és – más szerzőkkel ellentétben<sup>29</sup> – azt sem gondolom, hogy csak azért, mert a módszer nem 100%-os (gondoljunk a valószínűségi szakvélemény kategóriájára), ne lenne felhasználható a büntetőeljárásban. Azonban vélemé-

---

<sup>27</sup> Vö. Gurzó Mihály: Öszinteségvizsgálat a büntetőeljárásban a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény tükrében.

<https://www.jogiforum.hu/publikaciok/1015>

Letöltés ideje: 2019.10.22.

<sup>28</sup> Kertész Imre: A poligráfós vizsgálat helye a büntetőeljárásban I. Főiskolai Figyelő Plusz. 1990/2. 124. o.; Budaházi Árpád: A poligráfós vizsgálat és a fekete doboz jelenség. In: A munkát nem lehet eltitkolni. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. Pécs, 2016. 20–26. o.

Forrás: [www.herke.hu/tan/tremmel75.pdf](http://www.herke.hu/tan/tremmel75.pdf)

Letöltés ideje: 2019.10.22.

<sup>29</sup> Sipos Zsuzsanna: Igaz-hamis: poligráf a büntetőeljárásban. Büntetőjogi Tanulmányok 2016/17. 289. o.

nyem szerint ezeket csak akkor szabad a büntetőeljárás bizonyítási rendszerébe integrálni, ha már megfelelően (tehát tudományos módszertan alkalmazásával) validált eljárásokká váltak. A bizonyítás kapcsán az aggodalmam, remélem, érthető, és külön magyarázatra nem szorul, de a felderítési szakban sem tartom elfogadhatónak egy nem kellően megbízható eljárás alkalmazását. Márpedig egy ártatlan személyre terelődött gyanú kapcsán végzett további adatgyűjtés is alapjogi aggályokat vethet fel.

Talán ennek az áramlatnak köszönhető a jogszabályváltozáson túl egy olyan hatás, miszerint egyre gyakrabban fordul elő, hogy a büntetőeljárás alanya, akinek érdekében áll, a magánszférában dolgozó poligráfus vizsgálóknál csináltat vizsgálatot, rendszerint – nem meglepő módon – rá nézve kedvező eredménnyel. Ez megnehezíti (vagy el is lehetetlenítheti) az ezt követő intézeti vizsgálatot, ugyanis kontrollvizsgálatot csak új, kellő súlyú tisztázandó kérdések felmerülése esetén végzünk el. Ennek oka, hogy egy ismeretlen módon zajlott poligráfus vizsgálat nem megjósolható hatással lehet egy megismételt vizsgálatra, az adott szituációtól függően fennáll az alulmotiváltság, vagy éppen ellenkezőleg, a túlreagálás veszélye is. Aggályosnak tartjuk, hogy a magánszférában dolgozó poligráfus vizsgáló anyagi jellegű függőségi kapcsolatban áll a tőle vizsgálatot megrendelő személytől, így a pártatlansága minimum megkérdőjelezhető. Éppen ezért, véleményem szerint büntetőügyben kizárólag az állami fenntartású intézet poligráfus vizsgálójának véleményét szabadna igénybe venni.

Ezzel párhuzamosan a reklám érdekében megjelennek a showműsor jellegű, kamerák és újságírók előtt végzett „poligráfus vizsgálatok” is, amelyek nem a szakma szabályai szerint történnek, így az alanyokat félrevezethetik a vizsgálat menetét és képességeit illetően, az igazságszolgáltatás szerveinek eljárását pedig komolytalanná teszik.

## **A poligráfus vizsgálat jövője**

A poligráfus vizsgálat jelentős lépéseket tett a humánfejlesztés, az átláthatóság és az elismertség érdekében, ami természetesen okozott feszültséget

a nyomozó szervek tagjaival szemben azok körében, akik a korábban alkalmazott, „rugalmasan kezelt” szabályrendszer szerint örömmel használták a vizsgálatot taktikai blöff kapcsán, vagy akár pszichés nyomásgyakorlásra. Hisszük, hogy ez utóbbi módszert az idő meghaladta, az állampolgárok jogi felkészültsége és tudatossága, ezzel együtt pedig az európai büntető eljárásjogi kultúra ezt nem tűri, így szükséges volt egy transzparens szabályrendszert kialakítani, amely bármely fórumon megnyugtatóan válalható.

Különösen fontos ez most, hogy a poligráfos vizsgálat bizonyítási cselekménnyé vált.

Éppen ezért ezen az úton kell tovább haladni, és lépni kell annak érdekében, hogy büntetőügyben csak erre feljogosított állami intézmény adhasson véleményt, valamint megfelelő állami kézben kell lennie hazánkban a poligráfos vizsgálók képzésének és szakmai felügyeletének is.<sup>30</sup>

Ami a további, poligráfon kívüli eljárásokat illeti, azok a tudomány előrehaladásával vélhetően tovább fognak fejlődni. Ennek kapcsán nem az a megoldás, hogy ezeknek nem engedünk teret, hanem épp ellenkezőleg: akár a poligráf eredményeinek segítségével is támogatni kell a fejlődésüket. Azt azonban az új eljárások ötletgazdáinak és képviselőinek is meg kell érteniük, hogy csak megbízható, új eljárások vonhatók be a büntetőeljárásba. Ennek megtétele ma már jól alkalmazható szempontok szerint lehetséges.<sup>31</sup> A megfelelő validitás az ő érdekük is, hogy az általuk alkalmazott eljárás hiteltérdemlő legyen. Mindannyiunk közös érdeke pedig az, hogy az állam büntetőjogi igénye maradéktalanul és minél kevesebb hibával érvényesülhessen úgy, hogy nem engedhet teret az egyéni, anyagi motiváltságú érdekeknek a büntetőeljárásban.

---

<sup>30</sup> Vö. Budaházi Árpád: A poligráf jövője. Magyar Rendészet 2012/1. 33–39. o.

<sup>31</sup> Nogel Mónika: Az igazságügyi szakértői vélemények hiteltérdemlősége a büntetőeljárásban. Doktori Disszertáció. 2018. 195. o.

Forrás: <https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/18019/nogel-monika-phd-2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Letöltés ideje: 2019.10.23.